

προσπάθειαν πρὸς τὸ καλὸν τῆς κοινωνίας ἐπι-
κρατῆ πάντοτε τὸ ἠθικὸν συμφέρον αὐτῆς.
Μακρὰν πᾶσα ταπεινὴ προσπάθεια καὶ
ἀντίληψις. Μακρὰν καθὲ ἀρότης καὶ καθὲ φα-
νατισμός. Εἶναι ἀνάγκη, εἰὰν πρόκειται πρὸς
ματι περὶ τοῦ κοινωνικοῦ συμφέροντος, νὰ ἀ-
φίσωμεν νὰ πνεύσῃ ἐλευθέρως ὁ ὕψιος ἀνεμο-
τῆς Χριστιανικῆς ἠθικῆς, ὁ τις προβ ἴλλει μέσα

ἂ ἰαυτὴν τὴν κοινωνικὴν φύσιν καὶ ὅστις τείνει
ἐξορμῶν νὰ καταλάβῃ τὴν κοινωνίαν. Μὴ λοι-
πὸν τολμήσῃ τις νὰ ἐκμεταλλεσθῇ δι' ἑἴδον σκο-
πὸν τὴν ἀνάγκην τούτην. Ἐὰν ἀφίσωμεν νὰ
προσβάλλῃ τὸ κοινωνικὸν μας ἀκάτιον καὶ ὁ
ἀνωθι τούτου πνέων ἠθικὸς ἀνεμος, διότι τότε
καὶ μόνον θὰ κατευθυνθῶμεν ὀδηγούμενοι ὑπὸ
αὐτοῦ εἰς εὐδὸν καὶ ἀσφαλτῆ κοινωνικὸν λιμένα.

ΓΡΑΦΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ

Ἡ ΠΑΛΙΑ ΔΙΑΘΗΚΗ ὡς ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΝ ΒΙΒΛΙΟΝ

ΙΑ'.

Εἶδομεν ὅτι ὁ κόσμος ἐδημιουργήθη ἐν χρόνῳ, εἰ
καὶ ἡ περὶ δημιουργίας τοῦ κόσμου δοῦλησις τοῦ Θεοῦ
ἦτο προαιώνιος ἐν τῇ Θεῶν ὅτι αἱ ἐξ ἡμέραι τῆς δη-
μιουργίας εἶνε μακρὰ καὶ χρονικαὶ περιοδοὶ καὶ ὅτι ἡ
ἑβδόμη ἡμέρα τῆς δημιουργίας συνεχίζεται, εἰ καὶ
ἀπὸ μακροῦ χρόνου διαπερῶμεν τὰς ἐσπερινὰς αὐτῆς
ῥας. Καὶ ἦδη ἐρωτᾶται: Ποῖον τὸ πρῶτον δημιούρ-
γημα τοῦ Θεοῦ; Ὅλα ἕμῳ, ταῦτοχρόνως, παρήχθη-
σαν ἢ βαθμιαίως καὶ κατὰ τινα σειρὰν προόδου;

* *

Κατὰ τὴν Ἀγίαν Γραφήν: «ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ
Θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν». (Γεν. 1, 1). Ἐν ἀρχῇ
—πρῶτα, πρῶτα, πρώτιστον πάντων παρήχθη διὰ τοῦ
λόγου τοῦ Θεοῦ ἡ ἀμορφος ὕλη. Τοῦτο ἐννοεῖται ὑπὸ
τὰς λέξεις «τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν» τ. ἔ. τὸ πῦρ,
ὁ ἀήρ, ἡ γῆ, τὸ ὕδωρ, τὰ τέσσαρα συστατικὰ
ἐξ ὧν ὁ σύμπας κόσμος «ἠδραστὰι» τὸ πρωτόπλα-
σμα, οὕτως εἶπεν, «ὡς σκοτεινὴ τις μήτρα», ἐν ἣ
τὸ ἔμβρυον ζωϊκοῦ βασιλείου ἤρρισε νὰ κινήται ἀμ-
ως τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ ἐπέφερετο ἐπάνω τοῦ ὕδατος,
συνθάλλον καὶ ζωογονοῦν τὴν τῶν ὕδατων φύσιν κατὰ
τὴν εἰκόνα τῆς ἐπιφάσεως ὀρνιθός—ἵνα κατὰ τὸν
Μ. Βασίλειον εἴπωμεν ἐμφυσῶν καὶ εἰσάγον ἐντὸς
τῶν ὕδατων μορφὰς ἐνδύρου ζωῆς.

Κατὰ ταῦτα ὁ Δημιουργὸς πρῶτον παρήγαγε τὴν ἄ-
μορφον καὶ ἀκατασκεύαστον ὕλην, ἐξ ἧς «διέπλασε
καὶ εἰδοποίησεν ἀκόλουθως τὰ διάφορα εἶδη καὶ δι-
πρῶτον τὰ ἀτελέστερα, τὰ ἀνόργανα, ἔπειτα τὰ τε-
λειότερα, τὰ ἐνόργανα, φυτὰ καὶ ζῷα, καὶ ἐπὶ τελευ-
τῆς τὸν ἄνθρωπον». Τοῦτον ὅμως δι' ἰδιαιτέρας ἔλως
καὶ ἐξειδικασμένης δημιουργικῆς πράξεως καὶ φροντί-
δος. Οὕτω δὲ παρήχθη ἕκαστον εἶδος οὐχὶ διὰ τῆς
ὀργανικῆς ἐξελίξεως, ὡς ἡ ἀποθανοῦσα ἦδη Δαρ-
δίνειος θεωρία ἐδογματίζε, καθ' ἣν τὰ ἀτελέστερα εἶδη
περιείχον ἐν ἐκτοῖς τὰ γενεσιουργὰ τῶν τελειοτέρων
ὄντων αἷτια, ἀλλ' ἕκαστον εἶδος τούτων παρήχθη διὰ
ἰδιαιτέρας, νέας, ἐδικῆς δημιουργικῆς πράξεως τοῦ
Θεοῦ, συνδεομένης βεβαίως ἐκάστης μετὰ τῶν προτέρων
τ. ἔ. τὰ ὄντα παρήχθησαν ἐν βαθμιαία προόδῳ, τῆς
τῶν ἀτελεστέρων εἰδῶν δημιουργίας προηγηθείσης.

* *

Τίς τώρα ἡ πρώτη μορφή καὶ ὄψις τοῦ ἡμετέρου
πλανήτου, τῆς γῆς;

Κατὰ τὴν Ἀγίαν Γραφήν: «ἡ δὲ γῆ ἦν ἀόρατος καὶ

ἀκατασκεύαστος, καὶ σκότος ἐπάνω τῆς ἀδύσου»,
(Γεν. 1, 2) ἀόρατος μὲν, καθ' ὅσον ἦτο κεκαλυμμένη
ὑπὸ ὕδατων ἢ ἀτμῶν καὶ περιτετυλιγμένη ἐντὸς τοῦ
ἐπάνω αὐτῆς σκότους τῆς ἀδύσου· ἀκατασκεύα-
στος δὲ, καθ' ὅσον μορφὰς φυτῶν ἢ ζῴων δὲν εἶχον
ἔτι κληθῆ εἰς τὸ εἶναι, διότι οὐπω «Πνεῦμα Θεοῦ ἐ-
πέφερετο ἐπάνω τοῦ ὕδατος»· ἀκατασκεύαστος καὶ
ἀμορφος, ἄζωος, διότι ἀκόμη ἡ τοῦ ἁγίου Πνεύμα-
τος ζωογόνος χάρις δὲν εἶχεν ἀρχίσει νὰ ἐπι-
ἀξῃ καὶ συνθάλλῃ αὐτὴν καὶ ἐμφυσᾷ εἰς αὐτὴν τὴν
ζωτικὴν ἐκείνην δύναμιν, ἧς ἀνευ ἄγονος καὶ ἐρημο-
ἀκατασκεύαστος καὶ ἀνεύθεος θὰ ἀπέμενε. Περιβεβλη-
μένη λοιπὸν ἡ γῆ τὸ ὕδατιδες αὐτῆς κάλυμμα καὶ ἐν
θαθεὶ σκότει πλέουσα, ἐναγωνίως, ἐν ἄκρα τα-
πεινώσει καὶ πλήρει συναίσθησι τῆς ἐαυτῆς
ἀδυναμίας ἀνέμενε τὴν τοῦ ἁγίου Πνεύματος ζωο-
γόνον θείαν χάριν. Καὶ ἴδου·

* *

Πνεῦμα Θεοῦ ἐπεσκίεσεν αὐτὴν καὶ δύναμις ὑ-
ψίστου ἐπεκάθισεν ἐπάνω αὐτῆς καὶ τῶν ἐπάνω καὶ
πέριξ αὐτῆς ὕδατων: «Καὶ πνεῦμα Θεοῦ ἐπέφερετο ἐ-
πάνω τοῦ ὕδατος», τοῦ καλύπτοντος καὶ περιέχοντος
τὴν γῆν.—Πνεῦμα Θεοῦ, καὶ οὐχὶ ἰσχυρὸς ἀνε-
μος, ὡς ἡρμηνεύθη παρὰ τινῶν, διότι «ἀνεμος δὲν ἦ-
δύνατο νὰ ὑπάρχῃ, ἐνθα δὲν ὑπῆρχεν ἀτμόσφαιρα,
ἧτις ἀτμόσφαιρα δὲν ὑπῆρχε πρὸ τῆς δευτέρας ἡμέ-
ρας τῆς δημιουργίας». (Λόγοι ἐν λ' ὁμοίαις σελ. 153).
Πνεῦμα Θεοῦ· τὸ τρίτον Πρόσωπον τῆς ἁγίας Τρι-
άδος καὶ οὐχὶ ἐκφρασις ἀπλή, δηλωτικὴ τῆς παρο-
σίας τοῦ Θεοῦ, διότι ὁ δημιουργὸς ἀναγκαίως ἦτο πα-
ρὼν εἰς ὅ,τι ἐδημιούργησεν. Ἄρα διὰ τοῦ χωρίου
«Πνεῦμα Θεοῦ» οὐδὲν ἕτερον ἐσκόπει νὰ δηλώσῃ ὁ
ἱερὸς Συγγραφεὺς παρὰ νὰ παραστήσῃ ἐναργῶς, φα-
νερὰ τὴν συμμετοχὴν, τὴν συνέργειαν ἐν τῇ δημιουρ-
γίᾳ καὶ τοῦ τρίτου Προσώπου τῆς ἁγίας Τριάδος.

Κατὰ ταῦτα: ἀφοῦ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον εἶνε ἡ Δύ-
ναμις ἐκείνη, ἧτις ἐνέχυσε τὴν ζωϊκότητα ἐντὸς τῶν
ὕδατων ἐπέφαξε καὶ συνέθαλαπε τὰ ὕδατα καὶ τὸ λοι-
πὸν πρωτόπλασμα, ἐξ οὗ τὰ πρωτόπλαστα ζῷα ἐλα-
βον τὴν ὑπαρξίν· ἀφοῦ «Πνεῦμα Θεόν ἐστι τὸ ποιησάν
με» (Ἰωβ 33, 4) καὶ τοῦτο εἶνε, ἕπερ «ἐνεφύσησεν εἰς
τὸ πρόσωπον ἡμῶν πνοὴν ζωῆς καὶ ἐγένετο ὁ ἄνθρω-
πος εἰς ψυχὴν ζῶσαι» (Γεν. 2, 7) ἄς ἀνυμνήσωμεν
αὐτὸ ἐπαξίως ἄς ἐπικαλεσθῶμεν τὴν χάριν Του καὶ
μετὰ τοῦ ποιητοῦ ἄς εἴπωμεν·

«Ἐλθέ, ὦ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ,
καὶ ἀνακαίνισον ἐμέ.

Δός μοι εἰρήνην τῆς ψυχῆς,
διότι εἶμαι δυστυχῆς».